

УДК 658.589.012.32:37

В. В. Драгунова

аспірант кафедри педагогіки (Аспірантура 130001
"Загальна педагогіка та історія педагогіки"
Житомирського державного
університету імені Івана Франка, м. Житомир)
e-mail: dragunowa.v@yandex.ru

Інноваційний менеджмент у системі освіти як наукова новизна

У статті розкрито сутність інноваційного менеджменту у системі освіти як наукової новизни; виокремлено особливості інноваційного менеджменту в системі освіти; здійснено аналіз науково-методичного забезпечення впровадження інноваційного менеджменту в систему освіти; з'ясовано значення інноваційного менеджменту для управління системою освіти; обґрунтовано призначення інноваційного менеджменту у системі освіти та виокремлено чинники, які стимулюють діяльність керівника та забезпечують прогресивний

Постановка проблеми. Становлення та розвиток України, як незалежної європейської держави вимагає створення оптимальних умов для всебічного розвитку особистості, що є необхідним для формування сучасних і майбутніх творців виробничої, духовної та інтелектуальної сфери суспільства.

Зміни, що відбуваються в усіх ланках і напрямках життя нашої країни, демократизація, а також науково-технічний прогрес, вимагають творчого переосмислення процесів для вироблення політики стратегічного розвитку системи національної освіти України.

Сфера освіти, яка найбільше визначає рівень розвитку людини, стає одним із загальнонаціональних пріоритетів у все більшому числі країн світу. Саме світові тенденції інноваційного розвитку суспільних процесів спонукають Україну до розробки та подальшого розвитку суспільних процесів, які суттєво впливають на національну систему освіти. Інновації в освіті стають ефективним механізмом розвитку держави та дієвим чинником її реформування.

На сучасному етапі в Україні здійснюються певні кроки щодо забезпечення прискореного, випереджувального інноваційного розвитку освіти, та створюються умови для самореалізації особистості протягом усього життя.

Метою статті є вивчення та аналіз інноваційного менеджменту в системі освіти.

Завдання дослідження: виокремити особливості впровадження інноваційного менеджменту в систему освіти.

Аналіз наукових досліджень та публікацій. Проблемою інноватики займалися такі вчені як: П. Друкер, Е. Менсфілд, Г. Перлакі, Б. Санто, Б. Твісс, Р. Фостер, В. Хартман, Й. Шумпетер, та ін., які трактують категорії інноватики залежно від об'єкта та предмета свого дослідження, до стадії практичного використання, що приносить певний результат [10].

Питання інноваційного менеджменту в системі освіти було розглянуто як зарубіжними, так і вітчизняними вченими. Зокрема, такими як: Л. Ващенко, П. Герчикова, Л. Даниленко, П. Завлін, І. Зязюнов, С. Ільїнкова, Л. Карамушка, Г. Ковальов, Н. Краснокутська, В. Кремень, В. Мадзігон, В. Маслов, О. Савченко, Н. Островерхова, Ю. Юсуфбекова, та ін.

Так, на думку С. Ільїнкової, інноваційний менеджмент – це сукупність принципів, методів і форм управління інноваційним процесом, інноваційною діяльністю та персоналом, зайнятим цією діяльністю [1].

П. Герчикова розглядає інноваційний менеджмент як один з напрямів стратегічного управління, яке здійснюється вищим рівнем управління компанією. Виходячи з цього, головна увага в інноваційному менеджменті має бути зосереджена на виробленні інноваційної стратегії і засобах її реалізації. Розроблення та виробництво нових видів продукції при цьому стає пріоритетним напрямом розвитку підприємства (фірми, корпорації"), оскільки визначає всі інші напрями його розвитку [2].

Багато авторів приділяють увагу інноваційному менеджменту як функціональній системі управління і розглядають його як один з різновидів функціонального менеджменту, безпосереднім об'єктом якого є інноваційні процеси в усіх сферах економіки.

П. Завлін розглядає інновацію в трьох аспектах: як науку та мистецтво управління інноваціями, як вид діяльності і як суб'єкт управління.

Такої ж думки дотримується І. Балабанов, який вважає, що інноваційний менеджмент вивчає природу інновацій, інноваційного процесу, інноваційної діяльності і механізм управління цими процесами. Виходячи з того, що інновації торкаються всіх сфер людської діяльності та впливають на господарський процес, інноваціями необхідно і можливо управляти [3].

У наукових працях Г. Дмитренка, Л. Каращук, Н. Коломінського, Ю. Конаржевського, В. Коростельова, В. Крижка, Є. Павлютенкова розкривається сутність завдань інноваційного менеджменту в системі освіти та зміст діяльності менеджера освіти [4].

Грунтовні дослідження, присвячені проблемі інноваційних підходів до менеджменту в управлінні освітою, належать Г. Єльникової, Л. Даниленко, Г. Дмитренко, В. Пекельній та іншим [5].

Однак, незважаючи на велику кількість публікацій з системного управління освітою, при цьому помітно бракує видань практичного характеру, що значно гальмує обмін досвідом і поширення інноваційного менеджменту в систему освіти.

Виклад основного матеріалу У контексті нашого дослідження важливою особливістю інноваційного підходу в управлінні системою освіти (закономірності, принципи, види, функції, методи, форми) виступає правильне розуміння змісту науки про управління [6; 2;7; 8].

Менеджмент освіти – це вид управлінської діяльності, який складається із сукупності засобів, методів та форм впливу на особистості та колективів з метою ефективного функціонування освітньої галузі. А людина, яка володіє цими знаннями та вміннями, – це менеджер [9].

Під терміном "інновація" – розуміється нововведення, цілеспрямовану зміну, яка викликає перехід системи з одного стану до іншого.

Стосовно системи освіти, інновація означає введення нового в цілі, зміст, форми і методи управління, навчання та виховання; в організацію спільної діяльності керівника системи освіти і директора школи, вчителя і учня, вихованця.

Інновації самі по собі не виникають, вони є результатом наукових пошуків, передового управлінського досвіду окремих керівників, директорів, учителів та цілих колективів.

Управління інноваційним процесом передбачає аналіз і оцінку введених керівником управлінських інновацій, створення умов для їх успішної розробки і застосування. Водночас керівник системи освіти проводять цілеспрямований відбір, оцінку й застосування на практиці досвіду колег, нових ідей, методик, запропонованих наукою [5].

Основне призначення інноваційного менеджменту в системі освіти – забезпечити чітку і налагоджену роботу апарату управління, причому її інноваційність, мобільність та оперативність [4].

Слід мати на увазі, що на впровадження нововведень, як основи поліпшення роботи системи освіти, впливають такі чинники:

- розвиток психолого-педагогічної науки і практики; замовлення суспільства на освітні результати; демографічні показники; фінансування освіти.
- традиції інноваційних спроб; навчання керівників закладів освіти управляти інноваційними процесами; професійний розвиток учителів з упровадження новацій; залучення зовнішньої підтримки для інноваційної діяльності шкіл; планування змін у районі (регіоні).
- дії керівника щодо поширення новацій; взаємовідносини і дії на рівні начальника відділу освіти та директора школи, на рівні вчителя – вчитель під час інноваційного процесу; залучення батьків і спонсорів до вирішення проблем інноваційної діяльності.
- потреба змін; зрозумілість і комплексність сфери змін; якість і наявність умов для змін; характер рішень про зміни.

Впровадженням інновацій передбачає врахування таких особливостей:

а) цілеспрямованість управління процесом упровадження: розробку політики керівництва на період впровадження інновацій;

б) утвердження серед працівників переконання у необхідності використання інновацій та її ефективності;

в) організацію технологічного моніторингу інновації, зокрема: узагальнення та розповсюдження інформації про нову технологію; оцінку наявної інновації, прогнозування подальших реальних можливостей її використання; прогнозування розвитку закладу за умов впровадження інновацій; розробку програм упровадження інновацій; зосередження уваги на місці та ролі кожного під час реалізації новизни; створення умов щодо впровадження нової інновації; уточнення та внесення необхідних змін у засоби роботи, режим, структури тощо; увагу до позитивних наслідків застосування інновації та труднощів, які виникли; розвиток "почуття власності" на знання про інновацію; мотивацію та стимулювання працівників; залучення "користувачів" – тих, хто вже працює за даною інновацією [8].

Проблемно-орієнтований аналіз стану інноваційного менеджменту в системі освіти дає відповідь на питання про види нововведень, які сприяють покращенню роботи системи освіти. Це можуть бути локальні, поодинокі, не пов'язані між собою зміни; можливо, комплексні, модульні нововведення, які охоплюють діяльність як відділу освіти загалом, так і директорів шкіл, групу педагогів чи паралелі класів, навчальні предмети певного циклу; системні, які охоплюють весь відділ освіти чи навчальний заклад, усіх учасників навчально-виховного процесу [9].

На думку вчених, до інноваційного менеджменту в системі освіти слід віднести сучасні економічні, психологічні, діагностичні, інформаційні технології, які дають змогу створити відповідні умови для оперативного й ефективного прийняття керівником управлінського рішення [3].

Висновок. Таким чином, дослідження інноваційного менеджменту в системі освіти дає змогу виявити чинники, які стимулюють діяльність керівника і забезпечують їх прогресивний розвиток.

Насамперед, це створення умов для інноваційної діяльності, цільовий та ціннісний аспект управління, його технологічне забезпечення. Безперечно, є і залишаються проблеми, з якими зустрічаються менеджери освіти у процесі управління нововведеннями, як-от: розвиток інноваційного потенціалу, долання опору змінам, брак видань практичного характеру в управлінні, що значно гальмує обмін досвідом і поширення інноваційного менеджменту в системі освіти. Це є важливі питання, які мають розв'язувати і науковці, і практики, що є наступним етапом нашого дослідження.

Список використаних джерел та літератури:

1. Закон України "Про пріоритетні напрямки інноваційного розвитку України" // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №13. – С. 93.
2. Даниленко Л. І. Основні проблеми освітньої інноватики в сучасній теорії і практиці / Лідія Іванівна Даниленко // Педагогічні
3. інновації: ідеї, реалії, перспективи : зб. наук. праць / ред. кол.: Л. І. Даниленко (гол. ред.) [та ін.]. – К., 2000. – С. 6-12.
4. Найдьонов І. Головні важелі в управлінні якістю освіти / І. Найдьонов, Г. Кот [Електронний ресурс] // Персонал. Журнал інтелектуальної еліти. – 2009. – № 1. – Режим доступу до журналу: <http://www.personal.in.ua/article.php?ida=636>.
5. Вдовиченко Р. П. Комп'ютерна підтримка діяльності установ і закладів як стратегія управління / Вдовиченко Р. П., Калініна Л. М. // Педагогічні науки : зб. наук. пр. – Випуск XXXVII. – Херсон, 2004. –19-25.
6. Дзвінчук Д. І. Державне управління освітою в Україні: тенденції і законодавство : навч. посіб. / Дзвінчук Д. І. – К. : Нічлава, 2003. – 240 с.
7. Бачинська Є. М. Організаційний механізм формування інноваційного освітнього простору в регіоні [Електронний ресурс]

8. Євгенія Миколаївна Бачинська. – Режим доступу:
http://www/nbuiv.gov.ua/e-journals/NarOsv/2007-1/07_bemopr.htm. – Назва екрану.
9. Єльнікова Г. В. Новий погляд на управління загальною середньою освітою / Галина Василівна Єльнікова // Імідж сучас. педагога. – 2001. – № 3/4. – С. 28-30.
10. Краснокутська Н. В. Інноваційний менеджмент : навч. посіб. / Краснокутська Н. В. – К. : КНЕУ, 2003. – 504 с.
11. Маркіян С. В. Інновації як фактор розвитку освіти : VI Міжнародна міждисциплінарна наук.-практ. конференція / Маркіян С. В. – Харків, 2006.
12. Ніколаєнко С. М. Теоретико-методологічні основи управління інноваційним розвитком системи освіти України : монографія / Ніколаєнко С. М. – К. : Київ. Нац. торг.-екон. ун-т, 2008. – 419 с.

В. Драгунова

Инновационный менеджмент в системе образования как научная новизна

В статье раскрыта сущность инновационного менеджмента в системе образования как научной новизны; выделены особенности инновационного менеджмента в системе образования; осуществлен анализ научно-методического обеспечения внедрения инновационного менеджмента в системе образования; выяснено значение инновационного менеджмента для управления системой образования; обосновано назначение инновационного менеджмента в системе образования и выделены факторы, которые стимулируют деятельность руководителя и обеспечивают прогрессивное развитие системы образования.

V. Dragunova

Innovative management in the education system as scientific novelty

In the article the essence of innovative management in the education system as a scientific novelty; the features of innovative management in the education system; the analysis of scientific and methodological support of implementation of innovative management in the education system; clarified the importance of innovation management to manage the education system; it justifies the purpose of innovative management in the education system and the factors that stimulate the activity leader and ensure the progressive development of the education system.